Rozdział I. Zaskarżanie czynności prawnej jako przejaw ochrony praw ogółu wierzycieli upadłego

§ 1. Rozwój instytucji zaskarżenia czynności prawnej upadłego w upadłości transgranicznej

I. Tło historyczne powstania instytucji zaskarżenia czynności prawnej upadłego

Powstanie prawa do zaskarżenia czynności prawnej, wskutek której nastąpiło uszczuplenie majątku dłużnika, a tym samym ograniczenie jego zdolności zaspokojenia istniejących długów, należy łączyć z powstaniem konieczności przymusowego ściągania należności od niewywiązujących się ze swoich zobowiązań dłużników[1]. Zgodnie z podstawowymi zasadami prawa cywilnego dłużnik ponosi odpowiedzialność za powstałe wobec niego zobowiązania mające charakter prywatnoprawny z reguły samodzielnie, jak również wyłącznie posiadanym przez siebie majątkiem w chwili egzekwowania przysługującego wierzycielowi roszczenia (odpowiedzialność osobista dłużnika[2]), co tym samym wyklucza możliwość objęcia przedmiotem egzekucji składników majątkowych, do których przysługiwało wcześniej dłużnikowi prawo własności.

Tak ukształtowany zakres podmiotowy i przedmiotowy odpowiedzialności za zobowiązania może stanowić podstawę do podjęcia przez dłużnika umyślnych działań lub zaniechań mających na celu uszczuplenie posiadanego przez siebie majątku, co będzie miało wpływ na ograniczenie bądź wykluczenie możliwości zaspokojenia swoich wierzycieli[3]. Dodatkowo rozwój swobodnego

[1] *M. Pyziak-Szafnicka*, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, s. 1719–1720.

[2] *W. Popiołek*, w: *K. Pietrzykowski* (red.), Kodeks cywilny, s. 238–240.

[3] *G. Grevesmühl*, Die Gläubigeranfechtung, s. 11. Zob. *E. Gniewek*, Dochodzenie roszczenia pauliańskiego, s. 43–53.

kształtowania sytuacji majątkowej dłużnika był i jest nadal uzasadniony okolicznością, iż zaciąganie kolejnych zobowiązań nie wpływa na prawo dłużnika do dowolnego rozporządzania mieniem z zastrzeżeniem wprowadzonych w tym zakresie uregulowań pomiędzy stronami stosunku zobowiązaniowego, jak również wynikających z przepisów prawa karnego[4].

Pierwszych regulacji prawnych poruszających problem ochrony wierzycieli przed działaniami dłużnika na ich szkodę można poszukiwać już w prawie rzymskim[5]. Obowiązujące ówcześnie prawo nie przewidywało singularnego postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez wybranego wierzyciela, bowiem po przejęciu władztwa nad majątkiem dłużnika następowało wezwanie innych wierzycieli danego dłużnika do zgłoszenia swoich wierzytelności, celem wybrania *magister bonorum*[6], który następnie dokonywał spieniężenia przejętego majątku i rozdzielenia pomiędzy zgłoszonych wierzycieli[7].

W celu zwiększenia ochrony wierzycieli przed czynnościami uszczuplającymi posiadany przez nich majątek wprowadzono, na mocy edyktu pretora *Luciusa Aemeliusa Paulusa* pochodzącego z 191 r. p.n.e., do prawa rzymskiego delikt tzw. *fraus creditorum*[8]. Polegał on na świadomym spowodowaniu lub zwiększeniu stopnia niewypłacalności przez zobowiązanego do świadczenia. Wśród instytucji prawnych wprowadzonych na mocy wskazanego edyktu,

---

4 Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 17 ze zm.) przewiduje kilka czynów zabronionych dotyczących ochrony wierzycieli, w tym przestępstwo polegające na działaniu na szkodę wierzycieli przez dłużnika, mających na celu udaremnianie lub uszczuplanie ich zaspokojenia (art. 300 § 1), udaremnianie egzekucji (art. 300 § 2) uprzywilejowanie niektórych z wierzycieli (art. 302 § 1), przestępstwo przekupstwa wierzyciela w celu spowodowania działania na szkodę innych wierzycieli w związku z postępowaniem upadłościowym lub zmierzającym do zapobieżenia upadłości oraz przyjęcie w tym celu korzyści, jak też żądanie jej (art. 302 § 2 i 3), umyślne oraz lekkomyślne doprowadzenie do swej niewypłacalności lub upadłości w sposób, który odpowiada pojęciu niegospodarności (art. 301). Więcej zob. *G. Łabuda*, w: *J. Giezek* (red.), Kodeks karny, s. 1454 i n.

5 *F. Klinck*, Die Grundlagen, s. 5; *W. Rozwadowski*, Prawo rzymskie, s. 70–72; *W. Bojarski*, Prawo Rzymskie, s. 78, 218–219. Więcej o historii prawa rzymskiego zob. *K. Kolańczyk*, Prawo rzymskie; *W. Osuchowski*, Rzymskie prawo prywatne; *tenże*, Zarys rzymskiego prawa prywatnego; *W. Litewski*, Rzymskie prawo prywatne; *tenże*, Słownik encyklopedyczny; *R. Taubenschlag*, Rzymskie prawo prywatne; *K. Sójka-Zielińska*, Powszechna Historia; *T. Maciejewski*, Historia powszechna ustroju i prawa; *A. Dziadzio*, Powszechna historia prawa.

6 Osoba *magister bonorum* była wybierana z kręgu wierzycieli wezwanych przez pretora do zgłoszenia swoich wierzytelności. Tak wybrana osoba była odpowiedzialna za sprzedaż, zwaną *venditio bonorum*, na rzecz osoby oferującej najwyższą kwotę.

7 *F. Klinck*, Die Grundlagen, s. 3.

8 *W. Rozwadowski*, Prawo rzymskie, s. 149; *W. Bojarski*, Prawo rzymskie, s. 218–219; *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne, s. XIII–XIV.

umożliwiających uznanie czynności fraudacyjnych dłużnika za bezskuteczne, dokonywano rozróżnienia na: *in integrum restitutio* – przywrócenie stanu pierwotnego, *interdictum fraudatorium* – zakaz oszustw, *exceptio* – zarzut, *actio pauliana* – powództwo wierzyciela o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczne[9].

Jednym z kolejnych, przykładowych aktów prawnych zawierających regulację dotyczącą badanego zagadnienia, stanowiących dowód szczególnego rozwoju prawa w zakresie uregulowania zaskarżalności czynności prawnych o charakterze fraudacyjnym, jest pochodząca z 4 r. n.e. ustawa Lex Aelia Sentia, która przewidywała nieważność dokonanego przez niewypłacalnego dłużnika wyzwolenia niewolników, co mogło doprowadzić do częściowego bądź całkowitego pozbawienia zaspokojenia jego wierzycieli[10]. Wprowadzona ustawą Lex Aelia Sentia regulacja prawna stanowiła jeden z pierwszych przepisów *lex perfecta*, wprowadzając skutek nieważności czynności prawnej w określonych hipotezą normy prawnej okolicznościach[11].

Dalszy rozwój prawa z tamtego okresu doprowadził do ewolucji i dominacji jednego z najpopularniejszych mechanizmów zaskarżania czynności prawnej niewypłacalnego dłużnika, tj. powództwa *actio pauliana*[12].

Powództwo *actio pauliana* jest jedną z najbardziej znanych instytucji prawnych umożliwiających uznanie za bezskuteczną czynność prawną dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli, z zastrzeżeniem spełnienia określonych przesłanek, które zostało w swej istocie inkorporowane w większości ustawodaw-

---

[9] *K. Kolańczyk*, Prawo rzymskie, s. 436.

[10] Więcej na ten temat zob. tamże, s. 190–191; *G. Grevesmühl*, Die Gläubigeranfechtung, s. 11–12.

[11] *F. Klinck*, Die Grundlagen, s. 4.

[12] W prawie polskim instytucja *actio pauliana* została uregulowana w art. 527–534 ustawy z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.). Więcej na ten temat w literaturze polskiej, np.: *M. Bączyk*, Roszczenia pauliańskie wierzyciela; *B. Burian*, Czynności prawne; *W. Czachórski*, Zobowiązania; *E. Gniewek*, Dochodzenie roszczenia pauliańskiego; *P. Grzegorczyk*, Sytuacja prawna wierzyciela pauliańskiego; *M. Gutowski*, Nieważność; *K. Haładyj*, w: *K. Osajda* (red.), Kodeks cywilny; *M. Jasińska*, Skarga pauliańska; *J. Kisielińska*, Ujęcie nieodpłatnych czynności prawnych; *E. Łętowska*, Prawo do rzeczy; *P. Machnikowski*, w: *E. Gniewiek*, *P. Machnikowski* (red.), Kodeks cywilny, 2016; *M. Pyziak-Szafnicka*, w: *A. Olejniczak* (red.), System Prawa Prywatnego, s. 1720 i n.; *Z. Radwański*, *A. Olejniczak*, Zobowiązania; *M. Pyziak-Szafnicka*, Ochrona wierzyciela; *M. Strojewska*, Realizacja uprawnienia ze skargi pauliańskiej; *T. Szanciło*, Istota skargi pauliańskiej; *M. Sychowicz*, w: *G. Bieniek* (red.), Komentarz do kodeksu cywilnego; *J. Zawadzka*, Skarga pauliańska.

stw na świecie[13]. Recypowanie powództwa *actio pauliana* oraz wprowadzenie szeregu innych rozwiązań prawnych mających podobne funkcje i cele zostało dokonane przez poszczególne państwa na dwa sposoby[14]. Pierwszy sposób polegał na wprowadzeniu mechanizmów zaskarżania czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli do przepisów kodeksów cywilnych, w szczególności przez ustawodawstwo francuskie, belgijskie, włoskie oraz polskie tworzące grupę ustawodawstw systemu romańskiego. Drugi sposób wprowadzenia przepisów regulujących problematykę pokrzywdzenia wierzycieli przez dłużnika polegał na umiejscowieniu ich w odrębnym akcie prawnym, co zostało uczynione przez ustawodawców systemu germańskiego, w szczególności w Niemczech, Austrii oraz Szwajcarii[15].

Rozwój instytucji zaskarżenia czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli łączy się także z rozwojem prawa upadłościowego. Ustawodawcy w Europie, jak również na świecie, począwszy od dawniejszych czasów podejmują się uchwalenia przepisów prawa mających na celu zapobieżenie lub odwrócenie skutków prawnych czynności dokonanych przez dłużnika w celu pokrzywdzenia wierzycieli[16]. Wprowadzone rozwiązania prawne zmierzały do zachowania kompromisu pomiędzy potrzebą ochrony interesu ogółu wierzycieli a pewnością obrotu prawnego, który oczekuje stabilności zawartych umów i dokonanych czynności prawnych[17]. Szczególnie istotny okres rozwoju prawa upadłościowego przypada na okres gospodarki wolnorynkowej, gdyż w warunkach uspołecznionej gospodarki nakazowo-rozdzielczej[18] rola instytucji upadłości była zmarginalizowana i oceniona jako zjawisko patolo-

---

13 *W. Klyta*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 170; *F. Klinck*, Die Grundlagen, s. 5.

14 *M. Pyziak-Szafnicka*, Ochrona wierzyciela, s. 5–56.

15 W Niemczech obowiązującym aktem prawnym jest Insolvenzordnung (niemiecka ustawa upadłościowa z 5.10.1994 r. (Insolvenzordnung), BGBl. I S. 2866); w Austrii: Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren z 11.12.1914 r., Reichsgesetzblatt für die im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, 337/1914 ze zm.; w Szwajcarii: ustawa z 11.4.1889 r. – Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, AS 11 529.

16 *O. Buber*, Polskie prawo upadłościowe, s. 72.

17 Tamże.

18 Model systemu gospodarczego wypracowany w latach 30. XX. w. na obszarze państw wchodzących w skład ZSRR, wprowadzony po II wojnie światowej także w europejskich państwach socjalistycznych, w tym w Polsce (dawniej nazywanej jako PRL). Głównym założeniem gospodarki nakazowej, odnajdującej swoje założenia ideologiczne w ustroju komunistycznym, był system bez własności prywatnej z wyłączeniem mechanizmów i praw rynkowych na rzecz centralnego planowania. Więcej na temat gospodarki nakazowo-rozdzielczej m.in. *J. Kornai*, Niedobór w gospodarce.

giczne, stojące w sprzeczności z zasadami i celami ustroju społeczno-gospodarczego kraju[19]. Dopiero w prawidłowo rozwijającej się gospodarce rynkowej, hołdującej zasadom swobody działalności gospodarczej oraz zasadzie wolnej konkurencji, występowanie zjawiska upadłości przedsiębiorców, skutkującej ich niewypłacalnością, nie jest oceniane jako „zjawisko patologiczne", oznaczające brak rozsądnego i racjonalnego prowadzenia działalności gospodarczej z zastrzeżeniem przypadków umyślnego działania upadłego, podejmującego nadmiernie ryzyko, które w danych okolicznościach nie znajduje obiektywnego uzasadnienia.

Przyjęcie poglądu o dopuszczalności występowania niewypłacalności dłużnika należy łączyć z wprowadzeniem do porządku prawnego odpowiednich przepisów prawa upadłościowego, na podstawie których ustawodawca dąży m.in. do zabezpieczenia interesów podmiotów kontraktujących z niewypłacalnym podmiotem, zachowaniem majątku upadłego czy też stworzonych przez niego miejsc pracy, jak również mających na celu rozwiązanie działalności gospodarczej upadłego i zrestrukturyzowanie jego zobowiązań[20].

Przedstawione tło historyczne powstania instytucji zaskarżania czynności prawnych dłużnika dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli prowadzi do wniosku, że opracowywanie i wprowadzanie w życie odpowiednich przepisów prawnych w tym obszarze było naturalne dla poszczególnych ustawodawstw krajowych, które zmierzały do zabezpieczenia oraz efektywnego odzyskania majątku dłużnika, który podjął czynności zmierzające do jego uszczuplenia czy ukrycia przed ogółem wierzycieli.

II. Zasady międzynarodowego prawa upadłościowego jako impuls do rozwoju instytucji zaskarżenia czynności prawnej upadłego w upadłości transgranicznej

1. Rozwój zasady terytorializmu oraz zasady uniwersalizmu

Obok rozwoju prawa upadłościowego, regulującego zagadnienia dotyczące postępowań upadłościowych, w których majątek upadłego znajdował się wyłącznie na terytorium jednego kraju, stopniowo znaczenia nabierały regula-

[19] *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe i naprawcze, 2005, s. 4.

[20] Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze z 29.8.2002 r., Druk sejmowy Nr 809, s. 2, http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/BA6E5F6E343AEB7BC1256C2500416212/$file/809-x.pdf (dostęp: 13.10.2024 r.).

cje prawne dotyczące międzynarodowego postępowania upadłościowego. Było to wynikiem rosnącej liczby upadłości przedsiębiorców w XX w., mających charakter transgraniczny[21]. W zaistniałych warunkach upadłości transgranicznej, czyli z elementem międzynarodowym, występującym w przypadku położenia majątku upadłego w co najmniej dwóch państwach, należało rozważyć skuteczność wszczętego postępowania w jednym z państw wobec majątku położnego w drugim państwie. Powyższe doprowadziło do wzmożonej dyskusji w doktrynie krajowej, jak również zagranicznej, na temat instytucji uznawania zagranicznych orzeczeń o wszczęciu postępowania upadłościowego[22]. W tym zakresie wypracowane zostały dwie główne zasady dotyczące powyższego zagadnienia – zasada terytorializmu oraz zasada uniwersalizmu[23].

Z punktu widzenia efektywności wykonywania prawa zaskarżenia czynności prawnej upadłego dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli ustalenie skutków wszczęcia postępowania upadłościowego z elementem transgranicznym jest szczególnie istotne, gdyż będzie wpływało m.in. na wyznaczenie prawa właściwego do zaskarżenia czynności prawnej oraz ustalenia właściwości sądowej dla tego typu spraw[24]. Sama okoliczność ogłoszenia upadłości jest nad wyraz złożonym procesem, wywierającym rozmaite skutki w różnych obszarach[25].

Tym samym rozwój przedstawionych zasad – zasady terytorializmu oraz zasady uniwersalizmu – miał niewątpliwie kluczowe znaczenie dla rozwoju instytucji zaskarżenia czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli upadłego. Wyznaczenie prawa oraz sądu właściwego dla spraw związanych z zaskarżaniem czynności prawnych upadłego może wpływać na jego decyzję w kwestii ulokowania i przekazania składnika majątkowego, przed wszczęciem postępowania upadłościowego na terytorium innego państwa (*forum shopping*).

Obowiązująca w pierwszym okresie rozwoju międzynarodowego prawa upadłościowego zasada terytorializmu, określana mianem reguły krajowości[26],

---

21 *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 715.

22 *W. Klyta*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 27.

23 Tamże, s. 25; *A. Jakubecki*, *F. Zedler*, Prawo upadłościowe i naprawcze, s. 791 i n.

24 W tym zakresie należy wskazać tytułem przykładu na art. 403 ust. 1 PrUpad oraz art. 339 Insolvenzordnung, regulujących zagadnienie bezskuteczności i zaskarżalności czynności prawnych dotyczących mienia znajdującego się na terytorium Polski czy Niemiec, do których nie ma zastosowania rozporządzenie 2015/848.

25 *J. Kruczalak-Jankowska*, Ogłoszenie upadłości, s. 37.

26 *W. Klyta*, w: *A.J. Witosz* (red.), Prawo upadłościowe, Warszawa 2021, s. 1025.

zakładała odziaływanie skutków prawnych wszczętego postępowania upadłościowego jedynie na terytorium kraju, w którym zainicjowane zostało postępowanie upadłościowe przed właściwym sądem[27]. Wskazywano, że upadłość jest aktem państwowej egzekucji[28], wywołującej skutki w sferze prawa prywatnego. Takie ujęcie upadłości determinowało koncepcję ograniczonych skutków prawnych do terytorium jednego państwa, bez możliwości rozciągnięcia skutków prawnych wynikających z wszczęcia postępowania upadłościowego wobec składników majątkowych upadłego leżących poza granicami kraju wszczęcia postępowania[29]. W sytuacji, w której majątek upadłego dłużnika znajdował się w kilku państwach, wiązało się to z koniecznością wszczęcia wielu postępowań upadłościowych, obejmujących poszczególne składniki majątku. W takim przypadku majątek znajdujący się w danym państwie służył zaspokojeniu grupy wierzycieli upadłego mających swoje siedziby w tym państwie.

Przeciwstawną wobec zasady terytorializmu jest zasada uniwersalizmu, wykluczająca konieczność wszczęcia wtórnych czy pobocznych postępowań upadłościowych w państwach, na terytorium których znajduje się majątek upadłego[30]. Wprawdzie zasada uniwersalizmu została wypracowana już wcześniej[31], to jednak zaczęto ją wprowadzać do międzynarodowego prawa upadłościowego dopiero po zastosowaniu zasady terytorializmu[32]. Jednym z głównych celów zasady uniwersalizmu jest równomierne i sprawiedliwe zaspokojenie wierzycieli upadłego, w drodze egzekucji ze wszystkich składników majątku upadłego, bez względu na ich miejsce położenia[33]. Wyrazem kompromisu jest obecnie w rozporządzeniu 2015/848 zasada mieszana, która zakłada wszczęcie jednego postępowania głównego, ale z fakultatywną możliwością otwarcia postępowania ubocznego i wtórnego.

Jednym z ciekawszych przykładów upadłości o charakterze międzynarodowym, w której obowiązywała zasada uniwersalizmu, była upadłość banku Ammannati w toskańskiej miejscowości Pistoia w 1302 r.[34] Wśród wierzycieli znajdowali się m.in. król Wielkiej Brytanii, król Francji oraz inni przedstawi-

27 *S. Smid*, Internationales Insolvenzrecht, s. 7.
28 Tamże.
29 *W. Klyta*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 27.
30 Tamże, s. 31.
31 *S. Smid*, Internationales Insolvenzrecht, s. 12.
32 *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 714.
33 Tamże.
34 *S. Zeeck*, Das Internationale Anfechtungsrecht, s. 21.

ciele państw średniowiecznej Europy, w tym Kamera Apostolska[35] oraz Stolica Apostolska[36]. Z uwagi na brak regulacji prawnych przewidujących upadłość podmiotu o charakterze transgranicznym kontrolę nad postępowaniem upadłościowym przejął Papież, który zarządził zajęcie całego majątku upadłego banku, bez względu na jego miejsce położenia, z jednoczesnym zakazem rozporządzania mieniem banku pod rygorem sankcji nieważności takiej czynności prawnej[37]. Jednocześnie dłużnicy upadłego banku byli zobowiązani do świadczenia wobec banku jedynie za zgodą Papieża. Dzięki instytucji kościoła w poszczególnych państwach doszło do sprawnego pobierania wpłat od dłużników banku oraz spieniężania jego majątku, a w konsekwencji do transferowania środków pieniężnych za pośrednictwem poszczególnych kurii do Stolicy Apostolskiej. Powyższy przykład prowadzenia postępowania upadłościowego o charakterze transgranicznym stanowi najpełniejszy przykład realizacji zasady uniwersalizmu, gdzie poszczególne porządki prawne obowiązujące w danych państwach nie mają mocy obowiązującej wobec takiego typu postępowania upadłościowego.

Jednym z głównych przedstawicieli nauki prawa, opowiadającym się za przyjęciem zasady uniwersalizmu postępowania upadłościowego był *C.F. von Savigny*, który w swojej pracy System des heutigen Römischen Rechts z 1849 r. wskazywał na problemy związane ze stosowaniem zasady terytorializmu w następujący sposób[38]: „Utworzenie masy upadłości w drodze zebrania i sprzedaży części majątku nie powoduje trudności, kiedy te znajdują się w całości we właściwości sądu upadłościowego. W przeciwieństwie do tego jest w najwyższym stopniu sporne traktowanie części majątku, który leży w innej właściwości sądowej, bądź w ogóle w obcym państwie"[39].

Dopiero wydany wyrok BGH z 11.7.1985 r.[40] zmienił dotychczasowe stanowisko reprezentowane w doktrynie prawa niemieckiego i dopuścił odejście od zasady terytorializmu na rzecz zasady uniwersalizmu, co spotkało

---

35 Urząd administracyjny Kościoła Rzymskokatolickiego, powołany do zarządzania dobrami materialnymi Stolicy Apostolskiej zgodnie z art. 171 Konstytucji Apostolskiej Pastor Bonus z 28.6.1988 r.

36 *S. Zeeck*, Das Internationale Anfechtungsrecht, s. 21.

37 Tamże.

38 Problematyka poruszana przez *C.F. von Savingy* zbiegła się z zawieraniem przez rząd pruski w latach 1824–1842 umów międzynarodowych z innymi państwami niemieckimi wchodzącymi w skład Związku Niemieckiego, czyli konfederacji państw i wolnych miast, powstałej w wyniku kongresu wiedeńskiego w 1815 r.

39 Cyt. za: *C.F. von Savigny*, System, s. 286.

40 Wyr. BGH z 11.7.1985 r., IX ZR 178/84, BGHZ, t. 95, s. 256–273.

się z aprobatą większości przedstawicieli niemieckiej nauki prawa[41]. W uzasadnieniu wyroku BGH podkreślił, że dotychczasowe stanowisko judykatury było początkowo negatywnie nastawione wobec zasady uniwersalizmu, co potwierdzały wcześniejsze wyroki Reichsgericht[42]. W opozycji stała doktryna niemiecka, opowiadająca się za zasadą uniwersalizmu postępowania upadłościowego. Niemiecki Sąd Najwyższy (BGH) podniósł, iż uznanie wszczęcia postępowanie za akt władzy państwowej ograniczający się do kraju wszczęcia postępowania jest błędne, gdyż w takim poglądzie zostaje przeoczone, że skuteczność aktu państwowego w innym państwie powinna zostać oceniona w świetle przepisów obowiązujących w państwie, na którego obszarze mają wystąpić skutki tego aktu. W dalszej kolejności wskazano w szczególności na konieczność uwzględnienia rzeczywistości życia gospodarczego istniejącego w tamtym okresie. Rozwój w WE stosunków gospodarczych wymusza konieczność z powodu sprawiedliwości, równości i pewności prawa w kontekście dochodzenia roszczeń i odpowiedzialności za zobowiązania równe traktowanie krajowych i zagranicznych wierzycieli.

Od tego momentu w niemieckim orzecznictwie, jak również w nauce prawa, aprobuje się pierwszeństwo zasady uniwersalizmu, dotyczącej zarówno postępowań krajowych, jak również zagranicznych, umożliwiając tym samym włączenie przez zagranicznego syndyka do masy upadłości tych składników majątku upadłego znajdujących się na terytorium kraju niebędącego państwem wszczęcia postępowania upadłościowego[43].

W chwili obecnej zasada uniwersalizmu jest przyjęta w obowiązujących przepisach unijnych, jak również przepisach krajowych regulujących międzynarodowe postępowanie upadłościowego z zastrzeżeniem jej ograniczonego charakteru[44], co jednakże nie ma charakteru jednolitego w poszczególnych państwach, w których mogą występować pewne odrębności. Wskazana powyżej zasada uniwersalizmu ograniczonego w tej wersji oznacza, iż postępowanie główne wywołuje skutki o charakterze uniwersalnym, co jednak nie wyklucza możliwości wszczęcia w innym państwie wtórnego, pomocniczego postępowania upadłościowego[45].

41 *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 714.
42 Sąd Najwyższy w Niemczech w latach 1879–1945.
43 *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 715.
44 *M. Virgos*, *F. Garcimartin*, The EC Regulation, s. 11–19.
45 *W. Klyta*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 33.

Zasadę uniwersalizmu ograniczonego[46] można wywnioskować w szczególności z art. 19 rozporządzenia 2015/848, czy wcześniej obowiązującego art. 16 rozporządzenia Nr 1346/2000, wprowadzającego zasadę, że orzeczenie o wszczęciu postępowania upadłościowego wydane przez sąd państwa członkowskiego posiadający jurysdykcję zgodnie z art. 3 rozporządzenia 2015/848[47] podlega uznaniu we wszystkich pozostałych państwach członkowskich z chwilą, gdy orzeczenie to stanie się skuteczne w państwie wszczęcia postępowania[48]. Ograniczenie zasady uniwersalizmu i jedności postępowania upadłościowego opiera się na tym, iż niektóre prawa i stosunki prawne, w tym prawa rzeczowe czy umowy o pracę, podlegają innemu prawu niż prawo wszczęcia postępowania, co uzasadnione jest zasadą zaufania i pewności prawa[49]. Przepisy unijne dopuszczają także dalsze przełamanie zasady uniwersalizmu i jedności postępowania, wprowadzając możliwość wszczęcia ubocznego postępowania upadłościowego, o czym mowa w art. 3 ust. 2–4 rozporządzenia 2015/848, oraz postępowania wtórnego, o czy mowa w art. 3 ust. 3 oraz art. 34 i n. rozporządzenia 2015/848. Jednakże powyższe przełamania zasady uniwersalizmu i jedności transgranicznego postępowania na poziomie

[46] *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 726; *W. Klyta*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 40.

[47] Art. 3 rozporządzenia 2015/848, regulujący jurysdykcję międzynarodową dla sądu głównego postępowania upadłościowego. Wcześniej obowiązujący także art. 3 rozporządzenia Nr 1346/2000.

[48] Istotnym punktem potwierdzenia obowiązywania zasady uniwersalizmu ograniczonego, jak również jej wyjaśnienia, jest motyw 11 nieobowiązującego już rozporządzenia Nr 1346/2000 stanowiący, że „Rozporządzenie uznaje fakt, że wskutek istotnych różnic w prawie materialnym nie byłoby praktyczne wprowadzenie jednolitego i uniwersalnego postępowania upadłościowego, które znalazłoby zastosowanie na obszarze całej Wspólnoty. Stosowanie bez wyjątku prawa Państwa wszczęcia postępowania prowadziłoby wobec powyższego często do trudności. Dotyczy to przykładowo bardzo zróżnicowanych na obszarze Wspólnoty przepisów o zabezpieczeniach wierzytelności. Również przywileje przysługujące w postępowaniu niektórym wierzycielom ukształtowane są w niektórych przypadkach w całkowicie różny sposób. Niniejsze rozporządzenie powinno uwzględnić to na dwa różne sposoby. Z jednej strony, powinno ono przewidywać szczególne regulacje dotyczące prawa właściwego dla praw i stosunków prawnych o szczególnym znaczeniu (np. praw rzeczowych oraz umów o pracę). Z drugiej strony, obok głównego postępowania upadłościowego powinny być dopuszczalne także krajowe postępowania obejmujące jedynie majątek znajdujący się w Państwie ich wszczęcia". W obecnie obowiązującym rozporządzeniu 2015/848 powyższe wyjaśnienia zostały przejęte w motywie 22, w którym dodano, iż: „Podczas kolejnego przeglądu niniejszego rozporządzenia konieczne będzie określenie dalszych środków, które zwiększą przywileje pracowników na szczeblu europejskim".

[49] *S. Smid*, Internationales Insolvenzrecht, s. 8.

europejskim należy oceniać jako niedefinitywne[50]. W przeciwnym wypadku godziłoby to w ideę wprowadzoną rozporządzeniem 2015/848, wcześniej rozporządzeniem Nr 1346/2000, polegającą m.in. na prawidłowym funkcjonowaniu rynku wewnętrznego UE i sprawnym funkcjonowaniu transgranicznych postępowań upadłościowych[51].

Przedstawiony powyżej rozwój zasad terytorializmu oraz uniwersalizmu jest szczególnie istotny przy rozważaniach dotyczących zaskarżalności czynności prawnych upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem wierzyciela w przypadku upadłości transgranicznej. Wybór przez prawodawcę unijnego spośród powyższych zasad reguły uniwersalizmu z ograniczonym charakterem będzie miał bowiem znaczenie dla skuteczności wykonywania prawa zaskarżenia danej czynności fraudacyjnej dłużnika. Wprowadzenie automatycznego uznania w pozostałych państwach członkowskich orzeczenia o wszczęciu postępowania upadłościowego wydanego przez sąd państwa członkowskiego (art. 19 ust. 1 rozporządzenia 2015/848) oznacza dla badanego zagadnienia zaskarżalności czynności prawnych upadłego, że z taką chwilą nastąpią właściwe skutki przewidziane przez prawo państwa wszczęcia postępowania w zakresie zaskarżalności bez względu na inne możliwe do uwzględnienia łączniki, np. miejsce położenia rzeczy czy miejsce dokonania czynności prawnej, jak również prawa właściwego dla danej czynności, co jednak w tym przypadku nie ma charakteru nieorganicznego. Zasada uniwersalizmu w odniesieniu do kwestii zaskarżenia czynności prawnej upadłego podlega ograniczeniu poprzez art. 16 rozporządzenia 2015/848, na podstawie którego wprowadzony został mechanizm wstrzymujący możliwość zaskarżenia czynności prawnej dłużnika na podstawie przepisów państwa wszczęcia postępowania przez wzgląd na właściwość prawa innego państwa członkowskiego, które będzie wykluczało zaskarżenie tej czynności. W świetle poczynionych uwag należy uznać, że przyjęta w rozporządzeniu 2015/848 zasada ograniczanego uniwersalizmu ma również swoje odpowiednie odniesienie do zaskarżalności czynności prawnych upadłego, ponieważ podporządkowanie spraw związanych z zaskarżalnością czynności prawnych upadłego statutowi wszczęcia postępowania upadłościowego jest korygowane poprzez mechanizm blokujący wprowadzony w art. 16 rozporządzenie 2015/848.

---

[50] *P. Kindler*, w: *J. von Hein* (red.), Münchener Kommentar, s. 726.

[51] Motywy 2 i 3 rozporządzenia 2015/848, odpowiednio motywy 1 i 2 uprzednio obowiązującego rozporządzenia Nr 1346/2000.

2. Zasady międzynarodowego prawa upadłościowego na przykładzie regulacji prawnych obowiązujących w Polsce oraz wybranych państwach

W kwestii analizy zasad obowiązujących w krajowych przepisach regulujących międzynarodowe prawo upadłościowe należy poczynić uwagę, że przepisy poszczególnych państw regulujących powyższą materię znajdą zastosowanie w zakresie, w którym nie stoją w sprzeczności z przepisami i celami rozporządzenia 2015/848[52]. W konsekwencji wyróżnia się swoisty dualizm regulacji prawnej dotyczącej transgranicznego postępowania upadłościowego, gdzie obowiązuje prawo wspólnotowe oraz prawo krajowe[53]. W doktrynie prawa pojawiły się dwa poglądy na temat skutków obowiązywania rozporządzenia unijnego w zakresie upadłości transgranicznej. Część autorów[54] uważa, że obowiązywanie przepisów rozporządzenia wyłącza w zupełności możliwość stosowania przepisów części drugiej PrUpad z zakresu międzynarodowego postępowania upadłościowego. Drugie stanowisko wyrażane przez część autorów[55] wskazuje na pierwszeństwo w stosowaniu przepisów rozporządzenia 2015/848, co jednakże nie wyłącza stosowania przepisów krajowych regulujących zagadnienia międzynarodowego postępowania upadłościowego. W ocenie autora niniejszej pracy bardziej przekonującym poglądem jest drugie stanowisko, uznające priorytet w stosowaniu przepisów rozporządzenia 2015/848 przed prawem krajowym z jednoczesnym zastrzeżeniem braku całkowitego wyłączenia stosowania prawa krajowego dotyczącego zagadnień międzynarodowego postępowania upadłościowego. Powyższe jest uzasadnione tym, że rozporządzenie 2015/848 nie wyłącza *expressis verbis* prawa krajowego regulującego zagadnienia międzynarodowego postępowania upadłościowego. Dodatkowo przepisy rozporządzenia 2015/848 nie stanowią wyczerpującej regulacji materialnoprawnej prawa insolwencyjnego, lecz opierają się na przepisach kolizyjnoprawnych, których zadaniem jest wyznaczenie prawa właściwego. Skutkuje to przyjęciem, że w ramach tak wyznaczonego prawa właściwego dla

[52] *P. Filipiak*, w: *A. Hrycaj*, *A. Jakubecki*, *A. Witosz* (red.), System Prawa Handlowego, 2020, s. 1456–1457.

[53] Tamże.

[54] *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe i naprawcze, 2016, który uznaje, że zespoły norm rozporządzenia Nr 1346/2000 oraz PrUpad „wykluczają się wzajemnie w całości, z czego wynika, że poszczególne przepisy z jednego zespołu norm nie mogą być ani zastępowane, ani uzupełniane przepisami drugiego zespołu (nie jest więc możliwe stosowanie analogii)".

[55] *F. Zedler*, Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych, s. 65; *A. Hrycaj*, Jurysdykcja krajowa, s. 85–86.

danego postępowania insolwencyjnego należy zastosować również przepisy krajowe regulujące zagadnienia międzynarodowego prawa insolwencynnego.

Przepisy PrUpad w części regulującej międzynarodowe prawo upadłościowe (art. 378–417) przyjęły w głównych założeniach Prawo modelowe UNCITRAL[56]. W zakresie skutków ogłoszenia upadłości w innym państwie niż Polska należy wskazać na obowiązywanie ogólnej reguły międzynarodowego prawa upadłościowego, uzasadniającej stosowanie prawa miejsca prowadzenia postępowania upadłościowego[57]. Wyjątki od powyższej zasady wprowadza art. 403 ust. 1 PrUpad. Zgodnie ze wspominanym przepisem został wprowadzony nakaz stosowania prawa polskiego co do skutków ogłoszenia upadłości odnośnie do majątku upadłego położonego w RP oraz zobowiązań, które powstały lub mają być wykonywane w RP, co następuje dopiero po uznaniu przez sąd polski orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego[58].

W innych państwach zasada uniwersalizmu ograniczonego jest regulowana w różny sposób. Ustawodawca niemiecki wprowadził podstawę normatywną dla zasady uniwersalizmu w art. 335 Insolvenzordnung, wprowadzonym przez ustawę nowelizującą z 14.3.2003 r.[59] Zgodnie z tym przepisem postępowanie upadłościowe i jego skutki podlegają prawu państwa, w którym to postępowanie zostało otwarte, o ile przepisy Insolvenzordnung nie stanowią inaczej.

Austriackie prawo upadłościowe w zakresie międzynarodowego prawa upadłościowego w § 221 ust. 1 ustawy z 11.12.1914 r. o postępowaniu upadłościowym (Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren)[60], znowelizowanej gruntownie przez ustawę Insolvenzrechtsänderungsgesetz[61], która weszła w życie w 1.7.2010 r., stanowi, że dla postępowania upadłościowego, jego wszczęcia i skutków, stosuje się prawo państwa, w którym postępowanie zostało wszczęte, o ile nie postanowiono inaczej w przepisach od § 222 do 235 ustawy z 11.12.1914 r. Tak wyznaczone prawo państwa wszczęcia postępowania będzie regulowało m.in. zasady dotyczące nieważności, zaskarżania lub względ-

---

56 Tamże.

57 *P. Zimmerman*, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne, s. 1025–1026.

58 *P. Janda*, Prawo upadłościowe.

59 Ustawa z 14.3.2003 r. wprowadzająca przepisy o międzynarodowym postępowaniu upadłościowym do Insolvenzordnung (Gesetz zur Neuregelung des Internationalen Insolvenzrechts) (BGBl. I S. 345).

60 Wcześniejszy tytuł ustawy brzmiał: Kaiserliche Verordnung über die Einführung einer Konkursordnung, einer Ausgleichsordnung und einer Anfechtungsordnung (Reichsgesetzblatt für die im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, 337/1914).

61 W literaturze austriackiej ustawa ta jest zwana skrótowo jako IRÄG 2010.

nej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli, o czym mowa w art. 221 ust. 2 pkt 13 ustawy z 11.12.1914 r.

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego zastosowania przepisów ustawy z 11.12.1914 r. należy wziąć pod uwagę nazwę trzeciej części tej ustawy określonej jako Nicht von der EuInsVO erfasste Verfahren, czyli postępowań nieobjętych przez rozporządzenie upadłościowe. Powyższe ma znaczenie dla wyciągnięcia wniosku, że omawiane przepisy międzynarodowego postępowania upadłościowego ustawy z 11.12.1914 r. znajdą zastosowanie o tyle, o ile nie dotyczą postępowania upadłościowego objętego zakresem zastosowania rozporządzenia 2015/848.

Paragraf 222 ustawy z 11.12.1914 r. dotyczy praw rzeczowych wierzycieli oraz osób trzecich na materialnych oraz niematerialnych rzeczach ruchomych oraz nieruchomych należących do dłużnika, które w chwili wszczęcia postępowania znajdują się w innym państwie, co stanowi tożsamą regulację z art. 8 rozporządzenia 2015/848 z tym zastrzeżeniem, że § 222 nie zawiera ograniczenia położenia rzeczy do państwa członkowskiego UE. Paragraf 223 ustawy z 11.12.1914 r. wskazuje na brak wpływu wszczęcia postępowania upadłościowego na możliwość potrącenia przez wierzyciela jego wierzytelności z wierzytelnością dłużnika, jeżeli takie potrącenie jest dopuszczalne na mocy prawa właściwego dla wierzytelności niewypłacalnego dłużnika. Wskazany przepis stanowi odzwierciedlenie regulacji przewidzianej w art. 9 ust. 1 rozporządzenia 2015/848. Paragraf 224 ustawy z 11.12.1914 r. dotyczy skutków wszczęcia postępowania upadłościowego wobec sprzedającego lub kupującego w odniesieniu do zastrzeżenia własności rzeczy. Na mocy tego przepisu wszczęcie postępowania upadłościowego przeciwko sprzedającemu lub kupującemu nie naruszy praw sprzedawcy z tytułu zastrzeżenia własności lub nie uzasadnia rozwiązania umowy lub jej wygaśnięcia i nie stoi na przeszkodzie nabycia własności przez kupującego, jeżeli rzecz znajduje się na terytorium innego państwa aniżeli państwo wszczęcia postępowania. Należy zauważyć, że omawiany przepis jest identyczny jak art. 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia 2015/848 z różnicą w określeniu państwa położenia rzeczy, bowiem przepisy rozporządzenia 2015/848 zawężają miejsce położenia do państwa członkowskiego. Kolejne przepisy od § 225 do § 235 ustawy z 11.12.1914 r. dotyczą wyznaczenia właściwego prawa odpowiednio do: skutków postępowania upadłościowego wobec umów o nabycie lub korzystanie z nieruchomości (§ 225; odpowiednio art. 11 rozporządzenia 2015/848), skutków postępowania upadłościowego dla uczestników systemu płatności lub rozrachunku albo rynku finansowego (§ 226; odpowiednio art. 12 rozporządzenia 2015/848), skutków postępowania upadło-

ściowego wobec umów o pracę (§ 227; odpowiednio art. 13 rozporządzenia 2015/848), skutków postępowania upadłościowego wobec praw dłużnika do nieruchomości oraz statku wodnego lub powietrznego, podlegających wpisowi do publicznego rejestru (§ 228; odpowiednio art. 14 rozporządzenia 2015/848), skutków rozporządzenia przez niewypłacalnego dłużnika w drodze odpłatnej czynności prawnej po wszczęciu postępowania upadłościowego nieruchomością, statkiem wodnym lub powietrznym, podlegających wpisowi do publicznego rejestru lub papierów wartościowych oraz innych instrumentów finansowych (§ 230; odpowiednio art. 17 rozporządzenia 2015/848), wpływu postępowania upadłościowego na zawisłe postępowania sądowe lub postępowania polubowne, które dotyczą przedmiotu lub prawa wchodzącego w skład masy upadłościowego (§ 231; odpowiednio art. 18 rozporządzenia 2015/848), prawa właściwego dla prawa własności oraz innych praw na instrumentach finansowych (§ 232), prawa właściwego dla postanowień kompensacyjnych (§ 233), prawa właściwych dla transakcji papierami wartościowymi (§ 234), skutków płatności po wszczęciu postępowania upadłościowego (§ 235).

Osobnego przedstawienia wymaga § 229 ustawy z 11.12.1914 r., na podstawie którego osoba, która odniosła korzyść z czynności dokonanej z pokrzywdzeniem ogółu wierzycieli i wykaże, że czynność ta podlega prawu innego państwa oraz prawo tego państwa nie pozwala żadnymi środkami zaskarżyć tej czynności prawnej w odnośnej sprawie, wówczas nie znajdzie zastosowania przepis § 221 ust. 2 pkt 13 ustawy z 11.12.1914 r. W konsekwencji nastąpi ograniczenie zastosowania prawa właściwego dla wszczęcia postępowania w zakresie dotyczącym nieważności, zaskarżania lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli. Omawiana regulacja § 229 ustawy z 11.12.1914 r. stanowi odzwierciedlenie przepisu art. 16 rozporządzenia 2015/848 z modyfikacją w zakresie wyznaczenia prawa właściwego dla badanej czynności prawnej dokonanej ze szkodą dla ogółu wierzycieli. Regulacja austriacka nie ogranicza możliwości powoływania się przez stronę tej czynności na regulacje prawne spoza obszaru UE.

Dość interesującym przykładem w poruszanej materii międzynarodowego prawa upadłościowego są obowiązujące w Szwajcarii przepisy prawa na poziomie federalnym[62]. Aktualne regulacje prawne w Szwajcarii odnoszące się do

[62] W ostatnim czasie szczególnie interesującym przykładem z zakresu międzynarodowego prawa upadłościowego w odniesieniu do uregulowań prawnych obowiązujących w Szwajcarii była upadłość banku Lehman Brothers Holding Inc. z siedzibą w Delaware oraz innych spółek należących do koncernu Lehman Brothers, którą ogłosił sąd United States Bancruptcy Court for the Southern District w Nowym Jorku 15.9.2008 r. Powyższe skutkowało wszczęciem z wnio-

problematyki międzynarodowego postępowania upadłościowego nie regulują właściwości prawa dla oceny skutków wszczęcia postępowania upadłościowego w innym państwie. Przepisy ustawy federalnej z 11.4.1889 r. o dochodzeniu należności oraz upadłości (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs)[63] wskazują jedynie na obowiązywanie zasady uniwersalizmu w art. 197 ust. 1 wspomnianej ustawy w ten sposób, że wszelkie mienie należące do dłużnika w chwili wszczęcia postępowania, niezależnie od tego, gdzie się znajduje, tworzy masę upadłości, która służy wspólnemu zaspokojeniu wierzycieli.

Jednak tak wyrażona zasada znajduje jedynie swoje uzasadnienie z perspektywy postępowania wszczętego w Szwajcarii. Zagraniczne postanowienia o wszczęciu postępowania upadłościowego podlegają uznaniu po spełnieniu przesłanek wymienionych w art. 166 ustawy z 18.12.1987 r. o prawie prywatnym międzynarodowym (Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht)[64]. Mankamentem przyjętego modelu jest brak szczegółowej regulacji dotyczącej skutków uznania takiego postanowienia poza przepisem art. 170 ustawy z 18.12.1987 r., na podstawie którego należy stosować prawo szwajcarskie do

sku Federalnej Komisji Bankowej w Szwajcarii postępowania likwidacyjnego spółki Lehman Brothers Finance AG z siedzibą w Zurychu (Szwajcaria), które nastąpiło 19.12.2008 r. ze skutkiem od 22.12.2008 r. od godz. 8:00. Sąd pierwszoinstancyjny na wyspie Curaçao, która na dzień wszczęcia postępowania upadłościowego wchodziła w skład Antyli Holenderskich, a już od 10.10.2010 r. stała się autonomicznym krajem wchodzącym w skład Królestwa Niederlandów, 30.1.2009 r. ogłosił upadłość Lehman Brothers Securities N.V. z siedzibą w Curaçao, powołując syndyka masy upadłości w osobie *M.R.B. Gorsira*. W dniu 21.9.2010 r. został złożony wniosek przez masę upadłości (*Konkursmasse*) spółki Lehman Brothers Securities N.V. z siedzibą w Curaçao oraz jej syndyka o ustanowienie kuratora dla spółki Lehman Brothers Securities N.V. z siedzibą w Curaçao w osobie adwokata *F. Lorandi*. Powyższe miało na celu zgłoszenie i dochodzenie wierzytelności spółki Lehman Brothers Securities N.V. z siedzibą w Curaçao wobec spółki szwajcarskiej w kwocie 12 mld franków szwajcarskich oraz dalszej wierzytelności w wysokości 98,6 mln franków szwajcarskich bez jednoczesnego uznania postanowienia o wszczęciu postępowania upadłościowego przez właściwe organy w Szwajcarii. Ostateczne stanowisko zajął BGer, który w wyr. z 21.9.2011 r. (BGE 137 III 570) wskazał na ostateczny charakter prawny normy prawnej z art. 166 szwajcarskiej ustawy z 18.12.1987 r. o prawie prywatnym międzynarodowym (Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht) (AS 1988 1776), określającej przesłanki do uznania zagranicznego postanowienia o ogłoszeniu upadłości, oraz że brak spełnienia przesłanki wzajemności uznania takich postanowień przez przepisy państwa wydania postanowienia nie może być usunięty w drodze ustanowienia kuratora dla masy upadłości, który dokona zgłoszenia i dochodzenia przysługujących wierzytelności wobec upadłego spółki szwajcarskiej. To, zdaniem szwajcarskiego Sądu Najwyższego, prowadziłoby do zachwiania przyjętego w Szwajcarii systemu prawnego dotyczącego zaspokajania wierzycieli z masy upadłości mającej miejsce położenia w Szwajcarii, w szczególności poprzez naruszenie interesów uprzywilejowanych wierzycieli mających siedzibę w Szwajcarii.

[63] AS 11 529.

[64] AS 1988 1776.